

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
РЕПУБЛИКА СРПСКА
ВРХОВНИ СУД РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ
Број: 13 0 К 006228 25 Кж
Бања Лука, 22.5.2025. године

Врховни суд Републике Српске у вијећу састављеном од судија, др Вељка Икановића предсједника вијећа, Душка Бојовића и Весне Антонић чланова вијећа, уз учешће записничара Андрее Гранолић, у кривичном предмету против оптуженог Џ. Ј. због кривичног дјела – Ратни злочин против цивилног становништва из члана 142. став 1. Кривичног закона Социјалистичке Федеративне Републике Југославије, одлучујући о жалби окружног јавног тужиоца у Добоју изјављеној на пресуду Окружног суда у Добоју број 13 0 К 006228 23 К од 10.1.2025. године, у сједници вијећа, којој су присуствовали Републички јавни тужилац Бранко Митровић, бранилац оптуженог адвокат Мирко Лекић из Заједничке адвокатске канцеларије Амира Омерћехајића и Мирка Лекића из Тузле, те оптужени, одржаној дана 22.5.2025. године, донио је

РЈЕШЕЊЕ

Уважава се жалба окружног јавног тужиоца у Добоју, укида пресуда Окружног суда у Добоју број 13 0 К 006228 23 К од 10.1.2025. године и предмет враћа том суду на поновно суђење.

Образложење

Побијаном пресудом Окружног суда у Добоју број 13 0 К 006228 23 К од 10.1.2025. године оптужени Џ. Ј. је, на основу одредбе члана 298. тачка в) Закона о кривичном поступку Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“ број 53/12, 91/17, 66/18 и 15/21, у даљем тексту: ЗКП РС) ослобођен од оптужбе да је учинио кривично дјело - Ратни злочин против цивилног становништва из члана 142. став 1. Кривичног закона Социјалистичке Федеративне Републике Југославије („Службени лист СФРЈ“ број: 44/76, 36/77, 34/84, 74/87, 57/89, 3/90, 38/90, 45/90 и 54/99, у даљем тексту: КЗ СФРЈ), с тим да трошкови кривичног поступка, као и нужни издаци оптуженог и нужни издаци и накнада браниоца падају на терет буџетских средстава, а оштећени С. Л. и Д. Р. се упућују да имовинскоправни захтјев могу остваривати у парничном поступку.

Против побијане пресуде, жалбу је благовремено изјавио окружни јавни тужилац у Добоју (у даљем тексту: тужилац), због битне повреде одредаба кривичног поступка из члана 311. став 1. тачка к) ЗКП РС, а и погрешно или непотпуно утврђеног чињеничног стања, с приједлогом да се побијана пресуда укине и предмет врати истом суду на поновно суђење или да се пресуда преиначи тако да се оптужени огласи кривим за предметно кривично дјело и осуди по закону.

У одговору на жалбу, браниоци оптуженог (из поменуте Заједничке адвокатске канцеларије у Тузли) су навели да побијана пресуда садржи јасне и одређене разлоге о свим одлучним чињеницама, па да је чињенично стање потпуно и правилно утврђено, предложивши да се жалба тужиоца одбије као неоснована.

У сједници вијећа, одржаној у смислу одредбе члана 318. став 3. ЗКП РС, Републички јавни тужилац Бранко Митровић је изложио жалбу тужиоца, остајући у свему код навода жалбе и њених приједлога, а бранилац оптуженог адвокат Мирко Лекић је изложио одговор на изјављену жалбу, са којим одговором се сагласио и оптужени.

Размотривши спис, побијану пресуду, жалбу тужиоца и одговор бранилаца на жалбу, у смислу одредбе члана 320. ЗКП РС, одлучено је као у изреци овог рјешења из следећих разлога:

Основани су аргументи жалбе тужиоца да су разлози у побијаној пресуди о одлучним чињеницама нејасни и у знатној мјери противрјечни како сами себи а тако и доказима у спису, чиме је учињена битна повреда одредаба кривичног поступка из члана 311. став 1. тачка к) ЗКП РС.

Наиме, неспорно је да је у побијаној пресуди утврђено да је оптужени у вријеме оружаног сукоба у Босни и Херцеговини, обављао дужност команданта 221. Брдске (Грачаничке) бригаде, у саставу 22. Дивизије и Другог корпуса Армије БиХ, па да је дана 10.8.1995. године, услед дејства из противавионског митраљеза (ПАМ) калибра 14.5 mm који је дејствовао по територији коју је контролисала Војска Републике Српске, као супротстављена страна у оружаном сукобу, дошло до смртог страдања цивилних лица, и то С. П., у аутобусу у рејону Травњака у мјесту Бољанић у општини Добој, који се кретао из правца Добоја према Озрену, а такође и Ц. Р., која је погођена на прагу њене породичне куће у Бољанићу, засеок Потоци, а за која лица је суд прихватио да се ради о цивилима, које радње су стављене на терет оптуженом по основу командне одговорности, да је кршећи одредбе IV Женевске конвенције из 1949. године о заштити грађанских лица за вријеме рата или оружаног сукоба и Допунског протокола број 2 те конвенције који се односи на заштиту жртава немеђународних оружаних сукоба, одговоран за страдање тих цивила. При томе је и утврђено да је у саставу бригаде којом је командовао оптужени, био и лаки артиљеријски вод противваздушне одбране (ЛАРВ ПВО), у којем се налазило и неколико ПАМ-ова, од којих је један био инсталиран на возилу марке „ТАМ“, чиме је то оруђе било покретно, како то све и произилази из извјештаја 22. Дивизије Армије БиХ и оперативних евиденција о раду ЛАРВ ПВО у саставу поменуте бригаде.

Спорно је према побијаној пресуди, да ли је постојала наредба оптуженог као команданта те бригаде, да се гађају аутобуси који се крећу из правца Добоја према Озрену, а да се колоне возила које се крећу са Озрена према Добоју не гађају, па да ли је таква наредба пренесена ЛАРВ-у ПВО те бригаде, лоцираном на подручју Лендићи – Стјепан Поље у општини Грачаница (који артиљеријски вод је потчињен оптуженом као команданту бригаде) да из ПАМ-а калибра 14,5 mm дејствује на рејон Травњака у Бољанићу (у општини Добој), а у погледу чега је у побијаној пресуди закључено да није доказано да је оптужени као командант те бригаде Армије БиХ, наредио дана 10.8.1995. године артиљеријско дјеловање по цивилним циљевима, јер како то суд наводи није проведен ниједан доказ који указује да је од оптуженог тражено писмено или усмено одобрење за артиљеријско дејство, нити да је у било којем борбеном извјештају наведено

такво артиљеријско дјеловање по искључивом наређењу оптуженог као команданта те бригаде. У вези с тим је суд додао да је иначе такав степен доказивости тешко постићи, па да ЗКП РС то и не захтијева у сваком случају, поготово код кривичних дјела (заштићених међународним правом) квалификованих као дјела ратних злочина, јер се чињенице које суд треба утврдити могу доказивати како непосредним а тако и посредним доказима – индицијама, што само по себи није противно начелима правичног суђења из члана 6. став 1. Европске конвенције о заштити људских права и основних слобода, због чега би свако супротно тумачење довело до ситуације практичне немогућности доказивања одређених кривичних дјела.

Такво закључивање суда у побијаној пресуди, које представља својеврсну контрадикторност, се жалбом тужиоца оправдано подвргава критици, при чему се истиче да је свједок Д. Х., који се у критичном периоду налазио у Јединици за персоналне послове у Команди 22. Дивизије Армије БиХ, исказао (превасходно у истрази) да само командант бригаде може наредити употребу артиљеријског оружја и оруђа, па да су се остали свједоци, припадници Армије БиХ у својим исказима углавном базирали да нису видјели наредбу за гађање цивилних возила или цивилних објеката, али да се уопште нису изјашњавали да ли је било наредбе за гађање војних возила или објеката који су од стране, како тих свједока а тако и њихових команданата, сматрани као војни, иако се радило о цивилним возилима, као што је то у конкретном случају био аутобус који је погођен, којом приликом је смртно страдала С. П. као цивилна жртва рата. Како се у оптужници изричито и не тврди, нити из поменутих наредби која је издата од стране 22. Дивизије Армије БиХ произилази да је направљена селекција циљева а нити да је у наредби назначено да се гађају само војни циљеви, већ напротив да није извршена селекција циљева који би се евентуално могли гађати, стога се у жалби оправдано наводи да је очито да су оптужени као и комплет командна структура 221. Брдске бригаде Армије БиХ сматрали да сва возила која пролазе путем кроз село Бољанић према Озрену, представљају легитимне војне циљеве.

Према томе, како су свједок Д. Х. а и свједоци Џ. Б. који је обављао дужност начелника артиљеријскоракетних јединица ПВО 22. Дивизије Армије БиХ и Х. М. који је био помоћник команданта за организацијско-мобилизацијске послове и попуну 224. Брдске (добојске) бригаде Армије БиХ такође потврдили да је из Команде 22. Дивизије Армије БиХ, управо дежурном Х. М. достављена наредба коју је требало пренијети свим јединицама да се обавезно гађају све колоне возила које се буду кретале из Добоја према Озрену, а да се не гађају колоне возила које се буду кретале у обрнутом смјеру, која наредба је дошла од стране Е.Б. као дежурног у 22. Дивизији Армије БиХ, што је забиљежено у дневном извјештају односно ратном дневнику – књизи оперативних дежурстава 224. Брдске (добојске) бригаде Армије БиХ, да је таква наредба издата бригадама 221. и 224. наведене дивизије, па да је Команда те дивизије и добила извјештај од Команде 221. Брдске бригаде (којом је командовао оптужени), да је из ПАМ-а 14,5 mm гађан аутобус у рејону Карановца (који рејон обухвата и Бољаниће) са 120 метака, што све и произилази из налаза и мишљења вјештака војне струке проф. др Драгомира Кесеровића, ангажованог од стране тужиоца, то у побијаној пресуди нису дати јасни и аргументовани разлози о одлучним чињеницама, како се то у жалби тужиоца основано и указује.

То се поткрјепљује, како налазом и мишљењем вјештака Кесеровића а тако и вјештака Мартина Франчешевића ангажованог од стране одбране оптуженог, из којих произилази да је у Армији БиХ постојао принцип једностарјешинства и субординације и

на њима заснован однос претпостављени – потчињени, при чему је командовање ишло од Команде 22. Дивизије, преко 221. Брдске бригаде до јединице ЛАРВ ПВО и до појединачног оружја – ПАМ 14,5 mm.

Стога, како је у налазу и мишљењу вјештака Кесеровића управо наведено да је из Команде 22. Дивизије Армије БиХ пренијета наредба 221. и 224. Брдској бригади да се гађају све колоне возила које се крећу из правца Добоја према Возуђој а да се не гађају колоне возила које излазе са Озрена ка Добоју (према поменутом ратном дневнику 224. Брдске бригаде у којем је то и констатовано), а да је то наређење пренио Е. Б. из Команде 22. Дивизије Армије БиХ (у својству дежурног органа), па да је такво наређење и пренијето потчињеним јединицама, конкретно 221. и 224. Брдској бригади (према ванредном оперативном извјештају Команде 22. Дивизије послатом претпостављеној команди Другог корпуса Армије БиХ, стр. ПОВ број [...] од 10.8.1995. године), те да је у Изводу из књиге дежурног 22. Дивизије Армије БиХ од 10/11.8.1995. године и заведено да је 221. Брдска бригада извјестила да је ПАМ-ом 14,5 mm у 14,59 часова, са потеза Лендићи – Стјепан Поље, дејствовано по аутобусу у Карановцу са 120 метака, произилази да је управо из ПАМ-а те бригаде дејствовано по аутобусу, за који аутобус суд и није утврдио да је био војни, јер су свједоци који су се налазили у том аутобусу и навели да је био цивилни, којом приликом је смртно и страдала као цивилно лице С. П., а такође услед дејства таквог оруђа смртно страдала и Ц. Р., на прагу своје куће. У погледу тога је у налазу и мишљењу поменутог вјештака констатовано да командант бригаде има искључиво право командовања свим потчињеним јединицама и да је одговоран за правилну употребу јединица и извршења добијеног задатка, те како је у критичном периоду оптужени и био командант те бригаде, произилази да је оптужени и примио задатак од команданта 22. Дивизије Армије БиХ, те га некритички пренио на потчињене, а командир јединице ЛАРВ ПВО извршио тај задатак, услед чега су и наступиле поменуте штетне посљедице за цивиле, сходно чему је одговорност за њихово страдање несумњива, јер је врхунско начело у извршавању задатака у свим ситуацијама да се не извршавају задаци који представљају кривично дјело или воде извршењу кривичног дјела, али да се нико у ланцу командовања тога и није придржавао.

Због тога закључивање суда у побијаној пресуди да нема доказа да је оптужени и издао наредбу за дејство ПАМ-ом, није прихватљиво, са чим у вези се у жалби оправдано истиче да није јасан закључак суда у побијаној пресуди зашто не прихвата дио налаза и мишљења вјештака Кесеровића, такође и вјештака Франчешевића чији налаз и мишљење је у том дијелу супротстављен налазу и мишљењу вјештака Кесеровића, који дијелови се односе на постојање командне одговорности оптуженог, у односу на шта је у побијаној пресуди наведено да ти дијелови налаза и мишљења превазилазе правила струке па да вјештаци износе мишљења и закључке, а у погледу чега суд и није дао ваљано образложење који су то дијелови налаза и мишљења вјештака које суд не прихвата, јер нису дати по правилима струке и да превазилазе наредбу за вјештачење. То превасходно стога што је оптужени имао ефективну контролу над ЛАРВ ПВО у саставу бригаде којом је командовао, јер по командној одговорности надређени одговара за учињене радње чак иако није директно издао наредбу, па тако да није ни битно да је ли је од стране њега постојала или не писмена или усмена наредба, а све код чињенице да је он једино и могао наредити дејствовање ЛАРВ ПВО те бригаде, те да је и био дужан да предузме потребне мјере да се не дејствује по цивилним циљевима, како је то и наведено у жалби тужиоца.

Осим тога се у жалби основано и указује да како је у оптужници наведено да је дејство ПАМ-а извршено са локације Лендићи - Стјепан Поље, гдје је и била лоцирана

бригада којом је оптужени командовао, а да је суд закључио да се није могао утврдити калибар пројектила и мјесто одакле је дејствовано, којом приликом је погођена Ц. Р. на прагу своје породичне куће, а код чињенице да је вјештак балистичар Младен Новаковић у свом налазу и мишљењу утврдио да је дејствовано управо са наведене локације, гдје су се налазили положаји те бригаде, при чему је вјештак и извео тзв. „лијевак“ са којег је и могло доћи до испаливања пројектила калибра 14,5 mm, који пројектил је и пронађен у унутрашњости куће именоване, којом приликом је прошао кроз улазна врата куће када се именована погођена налазила на прагу те куће, па имајући у виду чињеницу постојања поменутог покретног ПАМ-а на положају те бригаде, то ни у погледу тих чињеница у побијаној пресуди нису дати ваљани разлози.

Сходно наведеном, доношењем побијане пресуде је неспорно учињена битна повреда одредаба кривичног поступка из члана 311. став 1. тачка к) ЗКП РС, на које се предметна жалба основано позива.

С обзиром да је суд у побијаној пресуди учинио наведену битну повреду одредаба кривичног поступка, тиме је доведена у сумњу и правилност чињеничног утврђења на којем је заснован закључак побијане пресуде о недостатку доказа да је оптужени учинио кривично дјело које му је оптужницом стављено на терет, чиме је и остварен жалбени основ из члана 313. став 1. ЗКП РС у погледу погрешно односно непотпуно утврђеног чињеничног стања, на шта се жалбом тужиоца такође основано указује.

Цијенећи све наведено, како ни остали наводи жалбе тужиоца а такође и наводи из одговора бранилаца оптуженог дати на жалбу тужиоца, нису могли утицати на другачије одлучивање, овај суд је, на основу одредбе члана 329. став 1. тачка а) ЗКП РС, жалбу тужиоца уважио, укинуо побијану пресуду и предмет вратио истом суду на поновно одлучивање.

У поновном поступку ће првостепени суд отклонити недостатке на које је указано овим рјешењем, те оцијенити све доказе на начин како то прописује одредба члана 295. став 2. ЗКП РС, а након чега ће моћи донијети правилну и закониту одлуку.

Записничар
Андреа Гранолић

Предсједник вијећа
Др Вељко Икановић

Тачност отправка овјерава
Руководилац судске писарнице
Биљана Аћић